

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อศึกษาผลของการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูที่สอนวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนโรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เป็นครูโรงเรียนชลประทานผาแตก ต. ลวงเหนือ อ. ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบบันทึกการระดมสมองวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, คู่มือในการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น, แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู คู่มือแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน ผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถสรุปผลการวิจัยโดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานก่อนการพัฒนาครู

จากการสอบถามและระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 25 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานสอน 20 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 36) รองลงมาคือทำงานมา 1-5 ปี (ร้อยละ 28) โดยครูมีความคิดเห็น มุมมองและการรับรู้ต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พบว่า ครูส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ร้อยละ 80.00) และเห็นว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน (ร้อยละ 52.00) ตนเองสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย (ร้อยละ 50) และไม่แน่ใจในความสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเอง (ร้อยละ 37.50) นอกจากนี้ครูเห็นว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ตนเองรับผิดชอบมีบางส่วนเท่านั้นที่วางแผนการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า ตลอดภาคเรียน (ร้อยละ 64.00) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูหัวหน้างานวิชาการของโรงเรียน พบว่ามีเพียงการกำหนดเรื่องหรือหัวข้อที่จะสอนและผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์เท่านั้น แต่ไม่มีรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรม สอดคล้องที่ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีการเขียนแผนกิจกรรมที่ชัดเจนเพียงบางครั้ง (ร้อยละ 60.00) และเห็นว่าควรมีแผนกิจกรรม (ร้อยละ 56.00) โดยให้เหตุผลว่า

จะได้มีลำดับการสอนที่ชัดเจนเป็นการเตรียมการสอนที่ถูกต้อง เพื่อให้มีกรอบในการจัดการเรียนรู้ ทำให้การสอนเป็นระบบ กิจกรรมจะได้มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนและประเมินได้

โดยที่ผ่านและปัจจุบันมาครุมีการบูรณาการความรู้ศาสตร์ต่างๆ รวมทั้งภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับน้อย (ร้อยละ 56.00) โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมา บูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับ อาหาร ดนตรี การเกษตร และการ ประดิษฐ์ ซึ่งเมื่อสรุปโดยจำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม ด้านของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่สามารถจำแนกได้ 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านอาหาร ประกอบด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับ การทำอาหารและอาหารพื้นเมือง
- 2) ด้านเกษตรกรรม ประกอบด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ (ปลา และกบ) การทำปุ๋ยหมัก และ การเพาะเห็ด
- 3) ด้านศิลปกรรม ประกอบด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับ ดนตรีไทย และ พิธีกรรมทางศาสนา
- 4) ด้านการแพทย์แผนไทย ประกอบด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับ การนวด
- 5) ด้านงานฝีมือและวิถีชีวิต ประกอบด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับ งานประดิษฐ์ งานฝีมือ การ ทำกระดาษ การทำพรมเช็ดเท้า การทำดินเหนียว และการค้าขาย
- 6) ด้านสิ่งแวดล้อมและแหล่งข้อมูล ประกอบด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับ ป่าชุมชน และเขื่อน แม่กวางอุดมธารา

1.2 มุมมองและการรับรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู

พบว่า ครูมีความคิดเห็นและมุมมองเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเองดังนี้

1.2.1 ความรู้ความเข้าใจและลักษณะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเอง

พบว่าครูมีความคิดต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.68$) โดยคิดว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดที่ขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งคิดว่าทักษะการคิดและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความ จำเป็นส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดในระดับมาก ($\mu = 4.16$) และมีความเห็นว่าการ เข้าร่วมกิจของนักเรียนนั้นนักเรียนมีพฤติกรรมการตอบสนองต่ำในน้อยที่สุด อยู่ในระดับปาน กลาง ($\mu = 3.00$)

1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางและพฤติกรรมของนักเรียน

พบว่าครูเห็นว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านมามีผลสัมฤทธิ์และ พฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.38$) โดยมีพฤติกรรมความรักและเคารพชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มากที่สุดและมีพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์น้อยที่สุด ($\mu = 2.79$) โดย ครูคาดหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดและมีคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

จากการสอบถามความคิดเห็นของครูพบว่านักเรียนมีปัญหาและขาดทักษะต่างๆ โดยสามารถจำแนกเป็น 4 ด้าน ตามสมรรถนะของผู้เรียน คือ

- 1) ด้านการคิดและการแก้ปัญหา

นักเรียนขาดกระบวนการเรียนรู้ ขาดความรู้รอบตัวในเหตุการณ์ปัจจุบัน การสนใจค้นคว้าหาความรู้รอบตัว เหตุการณ์ปัจจุบัน การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การแก้ปัญหาเมื่อนำกิจกรรม ความใส่ใจในการเรียน ขาดการมุ่งมั่นในการทำงาน วิธีการเสาะแสวงหา ความรู้ที่เหมาะสม

2) การสื่อสาร

นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาและการสื่อสาร การสืบค้นความรู้ และการนำเสนอข้อมูล

3) ด้านการใช้เทคโนโลยี

นักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์

4) ทักษะชีวิต

นักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับมีความกล้าแสดงออกที่ไม่เหมาะสม มีความคล้อยตามกันเป็นหมู่คณะ เด็กเรียกร้องความสนใจ การเอาชนะคนอื่นโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง การเอาใจใส่ต่อตนเองและคนรอบข้าง ความมีวินัยและความร่วมมือ ทักษะการทำงานบ้าน การให้ความรู้แก่ผู้เรียน น้อยควรฝึกทักษะสม่ำเสมอ การควบคุมดูแลนักเรียนให้แสดงพฤติกรรม

1.3 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนก่อนการพัฒนาครู

จากการสอบถามนักเรียนโดยการสุ่มนักเรียน 100 คน เป็นนักเรียนหญิง 63 คน และนักเรียนชาย 36 คน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครู พบว่า นักเรียนมีความเห็นดังนี้

1.3.1 ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พบว่านักเรียนเห็นว่าตนเองมีปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่นักเรียนโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.19) โดยมีปัญหาในระดับมากเกี่ยวกับความหลากหลาย น่าสนใจของกิจกรรมที่ทำให้ได้พัฒนาตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสนุกสนาน (ค่าเฉลี่ย = 4.13) มีความคิดเห็นในระดับปานกลางเกี่ยวกับเรื่องที่ครูสอนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าไม่ค่อยน่าสนใจ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.28) รองลงมาคือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่สนุก กิจกรรมที่ครูให้ทำซ้ำซาก น่าเบื่อจึงทำให้ไม่อยากเรียน และนักเรียนให้ความสนใจแต่วิชาการจึงไม่สนใจกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.23) และวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมของครูไม่ค่อยน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.20) ตามลำดับ

1.3.2 ความคาดหวังต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พบว่านักเรียนมีความคาดหวังต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.86) โดยมีความคาดหวังในระดับมากกว่า อยากรู้ให้กิจกรรมในแต่ละคาบมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น มีเกม มีกิจกรรมนันทนาการ หรือให้ทำโครงการด้วยตนเอง มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.15) รองลงมา คือ อยากรู้ให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นวิชาส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะชีวิตมากกว่าเดิม (ค่าเฉลี่ย = 4.06), อยากรู้ให้เพื่อร่วมกิจกรรมสนุกและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.93), อยากรู้ให้ครูเตรียมแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ไว้ล่วงหน้าและน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.90) และ อยากรู้ให้จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ออกไปเรียนรู้ในชุมชน/ท้องถิ่น หรือเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ ตามลำดับ

1.4 ความต้องการความช่วยเหลือและได้รับการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พบว่า ครูมีความต้องการความช่วยเหลือและได้รับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด (ร้อยละ 16.98) รองลงมา คือ การออกแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ร้อยละ 16.04), เทคนิคการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ร้อยละ 15.09), การเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ร้อยละ 14.15), การทำสื่อในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ร้อยละ 13.20) และการบูรณาการการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกับองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 12.26) ตามลำดับ

2. การดำเนินการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรม

จากการวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาครูโดยนำเอาข้อมูลความต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาตนเองของครูมาใช้ในการวางแผนและออกแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วจัดทำเป็นคู่มือพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น จำนวน 1 เล่ม เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาครูในการวิจัยครั้งนี้ โดยในการวิจัยจะดำเนินการพัฒนาครูตามคู่มือกำหนด เพื่อให้ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาครู ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นการวางแผนและเตรียมการ
- 2) ขั้นปฏิบัติหรือดำเนินการพัฒนาครู
- 3) ขั้นกำกับ ติดตาม และให้คำปรึกษา
- 4) ขั้นสรุปและประเมินผลการพัฒนาครู

3. ผลการพัฒนาครู

3.1 ผลที่เกิดกับครู

3.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากการวัดความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดก่อนและหลังการพัฒนาครู พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพิ่มขึ้น โดยมีค่าร้อยละของความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 18.75 เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคะแนนสอบก่อนและหลังการพัฒนาของครู โดยการหาค่า T-test พบว่าผลการสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

โดยครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนของโรงเรียนอัจฉริยะจรรยา เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด โดยจัดทำเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำแนกในแต่ละระดับการศึกษา สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้กับนักเรียนในชุมชนอัจฉริยะจรรยา ซึ่งโรงเรียนกำหนดให้นักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมนี้ทุกวันพุธของสัปดาห์ เวลา 13.00 – 15.00 น. ดังนี้

1) คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ 11 แผนกิจกรรม

2) คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 7 หน่วยการเรียนรู้ 12 แผนกิจกรรม

3) คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 10 หน่วยการเรียนรู้ 14 แผนกิจกรรม

ทั้งนี้แต่ละหน่วยและแผนกิจกรรมจะเน้นการบูรณาการสาระการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะของโรงเรียนอัจฉริยะจรรยาด้วย

แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกแผนจะผ่านการตรวจคุณภาพของแผนจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีคุณภาพแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.52$) โดยแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นมีคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 4.57$) และระดับประถมศึกษาตอนปลาย ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

3.1.2 ด้านความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเอง

พบว่า ครูทุกคนมีความเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดีขึ้น โดยร้อยละ 87.00 ของครูเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดีขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถในการจัดทำหรือกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ล่วงหน้าตลอดภาคเรียนทำงานและสะดวกต่อการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 91.30) โดยครูเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการเขียนแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากขึ้นกว่าเดิม (ร้อยละ 65.20) และเห็นว่าตนเองนำเอาความรู้ตามกลุ่มสาระและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในระดับมาก (ร้อยละ 69.60)

เมื่อสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเองพบว่าครูเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.57$) คิดว่ากิจกรรมที่ตนเองจัดขึ้นสามารถช่วยพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิดและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากขึ้น และเห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งเห็นว่าการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ($\mu=3.91$)

3.1.3 ด้านความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พบว่า หลังจากที่ได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ตนเองทำขึ้นในการจัดกิจกรรมให้แก่ นักเรียนตลอดภาคการศึกษา ครูมีความเห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00$) โดยเห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำของครู/ผู้ใหญ่ และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นมากที่สุด ($\mu=4.21$) รองลงมาคือ เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ($\mu=4.17$) การทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือการทำงานเป็นทีม ($\mu=4.13$) ตามลำดับ และมีพฤติกรรมน้อยที่สุดเกี่ยวกับการเห็นความสำคัญของสิ่งต่างๆ ตามสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้และความสามารถในการใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา ($\mu=3.82$)

3.1.4 ความคิดเห็นอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับครูและผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่า จากการได้รับการพัฒนาตนเองหรือพัฒนาครูในครั้งนี้ ครูและผู้อำนวยการมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เพราะจะได้นำไปใช้ ประยุกต์ใช้ และพัฒนาต่อยอดในภาคเรียนต่อไป เพื่อให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน

3.2 ผลที่เกิดกับนักเรียน

3.2.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมที่ครูได้ออกแบบและพัฒนาขึ้นมีทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นโดยมีค่าร้อยละของความก้าวหน้าเฉลี่ยทุกระดับชั้นเท่ากับ 8.48 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นมีค่าร้อยละของความก้าวหน้ามากที่สุด (14.40) รองลงมาคือระดับประถมศึกษาตอนปลาย(6.00)และมัธยมศึกษาตอนต้น(5.05) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมจากคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ค่า T-test แบบ Dependent (T-test dependent sampling) เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของคะแนนก่อนและหลัง พบว่าคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

นอกจากนี้พบว่าระดับของทักษะการคิดวิเคราะห์ดีขึ้นโดยมีระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ(คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.39) เมื่อผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้วพบว่า มีระดับทักษะการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.08) ซึ่งผลคะแนนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูส่งผลให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

3.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู

หลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตลอดภาคเรียนแล้วผู้วิจัยดำเนินการสอบถามความคิดเห็นนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมของครู และผลการเข้าร่วมกิจกรรมที่นักเรียนได้รับ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู

พบว่า นักเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) โดยว่ากิจกรรมที่ครูนำมาใช้แต่ละกิจกรรมมีความสนุกสนานและได้รับความรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือ ครูมีการเตรียมการจัดกิจกรรมต่างๆ ล่วงหน้าเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.26$) และ กิจกรรมต่างๆ ที่ครูนำมาให้นักเรียนทำนั้นสามารถทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดและช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.24$)

2) ด้านผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ได้รับ

พบว่า นักเรียนประเมินตนเองว่าผลการเข้าร่วมกิจกรรมที่นักเรียนได้รับโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) โดยเห็นว่าตนเองสามารถนำเอาทักษะการคิดวิเคราะห์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.16$) มากที่สุด รองลงมาคือ ชอบการจัดกิจกรรมของคุณครู ($\bar{X} = 4.15$) สามารถนำเอาทักษะการคิดวิเคราะห์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.14$) และ คิดว่ากิจกรรมที่ตนเข้าร่วมเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างนิสัยที่ดีให้นักเรียน ($\bar{X} = 4.13$) ตามลำดับ และมีความเห็นว่าตนเองรู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ($\bar{X} = 3.91$) น้อยที่สุด

3.3 ผลที่เกิดกับสถานศึกษา

จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นที่โรงเรียนได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการวิจัยพัฒนาครูในครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ครูในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชัดเจนขึ้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในภาคเรียนต่อไปๆ ให้ดียิ่งขึ้น
2. โรงเรียนได้คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาและสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่โรงเรียนต้องการ
3. ทำให้โรงเรียนได้มีโอกาสในการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้คงอยู่ยาวนานต่อไป
4. คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนน่าจะดีขึ้น
5. ได้ข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาและผู้เรียนของโรงเรียนให้ดีขึ้นต่อไป

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยโดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นแรก การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูในโรงเรียน

จากที่พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน มีการกำหนดและวางแผนการจัดกิจกรรมไว้คร่าวๆ ไม่ชัดเจน อีกทั้งมีการวางแผนเป็นบางส่วนเท่านั้น แสดงว่าครูยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่มากนัก จึงส่งผลต่อการกำหนดและออกแบบแผนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้ การที่ครูประสบปัญหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการสอนถือเป็นสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้วย สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของชุมพล ประชาพา และคณะ (2552) ที่พบว่าครูส่วนมากประสบปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทักษะและความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน อีกทั้งครูบางส่วนขาดความตระหนักในด้านการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้ด้านการแก้ปัญหาของนักเรียน ครูมีกิจกรรมที่จัดขึ้นไม่เป็นระบบ ขาดความสม่ำเสมอ ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน สื่อและเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างไม่เหมาะสมและมีจำนวนจำกัด

ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้นอาจมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น เจตคติต่อการสอน นโยบายการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการของผู้เรียน เน้นความรู้ความเข้าใจในรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก เพื่อแข่งขันทางวิชาการกับโรงเรียนอื่น และยกระดับคุณภาพโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่รู้จักของบุคคลในสังคม ครูมีความถนัดในการจัดการเรียนรู้เฉพาะวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เท่านั้น เป็นต้น ซึ่งวสันต์ ปานทอง และคณะ (2556) ทำการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาครูเพื่อศิษย์ คือ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรู้ทางวิชาชีพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การพัฒนาตน การจัดกระบวนการเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ทีมงาน วัฒนธรรมการเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวิธีการพัฒนาครู ดังนั้นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนให้มีความชัดเจน ไม่มุ่งเน้นวิชาการเพียงอย่างเดียวนั้น ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น กระบวนการในการพัฒนาครูจึงต้องอบรม ส่งเสริม และพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มขึ้นโดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และความต้องการของครูในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งให้ครูเน้นการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่ไม่มุ่งเน้นวิชาการเพียงอย่างเดียว

การมุ่งเน้นเชิงวิชาการมากเกินไปส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเครียด และไม่สนใจในการเรียน อยากที่จะเล่น และทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ มากขึ้น ดังนั้น ในการเรียนนักเรียนจึงอยากผ่อนคลายและทำกิจกรรมที่ไม่เน้นวิชาการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้มากนัก ดังผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่านักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก ครูจึงเห็นว่านักเรียนมีการตอบสนองต่ำน้อยที่สุด ($\mu=3.00$) แต่ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามมุมมองของครูยังอยู่แค่ระดับปานกลาง ($\mu=3.38$) ทั้งที่ครูเห็นว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และมีผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด ($\mu=4.16$) แสดงให้เห็นว่า

รูปแบบของการจัดกิจกรรมและความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีผลต่อคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูว่ามีปัญหาในระดับมากเกี่ยวกับความหลากหลาย ความน่าสนใจ ของกิจกรรมที่ทำ (\bar{X} = 4.13) โดยการสอนของครูไม่ค่อยน่าสนใจ ไม่สนุก กิจกรรมที่ครูให้ทำซ้ำซากน่าเบื่อจึงทำให้ไม่อยากเรียน ซึ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน มีความสนใจใส่ใจในการเรียนมากขึ้นจำเป็นต้องทำอย่างอื่นที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับการเล่น ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของนักเรียนที่อยากให้ออกกิจกรรมในแต่ละคาบมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น เกม มีกิจกรรมนันทนาการ หรือให้ทำโครงการด้วยตนเอง เป็นต้น (\bar{X} = 4.15) ซึ่งในการจัดการเรียนในศตวรรษที่ 21 จะส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้แบบลงมือทำ กระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนเรียนปนเล่น ผ่านการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการสอนแบบไม่สอน (วิจารณ์ พานิช, 2555) ทั้งนี้ครูต้องสอดแทรกสาระความรู้และคุณลักษณะต่างๆ ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจน โดยมีการออกแบบและเขียนแผนให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นหากครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและพัฒนาตนเองในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจจะส่งผลให้นักเรียนสนใจเรียน ไม่เบื่อ และสนุกในการเรียน ดังพบได้จากการวิจัยที่พบว่าหลังจากที่ครูได้มีการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่ต้องการแล้วเขียนเป็นแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจนซึ่งเป็นแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการจัดกิจกรรม ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมแบบลงมือทำ (Active Learning) ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตลอดภาคการศึกษา นักเรียนมีความเห็นต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูว่ากิจกรรมของครูมีความสนุกสนานและได้ความรู้มากที่สุด ครูมีการเตรียมการจัดกิจกรรมต่างๆ ล่วงหน้าเป็นอย่างดี (\bar{X} = 4.29) ทำให้สามารถฝึกคิดและทักษะการคิดวิเคราะห์ ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนคือ นักเรียนเห็นว่าตนเองสามารถนำเอาทักษะการคิดวิเคราะห์ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และนักเรียนชอบการจัดกิจกรรมของครู (\bar{X} = 4.15) สามารถตอบสนองความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูที่อยากให้ออกกิจกรรมแต่ละคาบมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น มีเกม กิจกรรมนันทนาการ หรือให้ทำโครงการด้วยตนเองมากที่สุด (\bar{X} = 4.15) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูแสดงให้เห็นว่าการที่ครูมีการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน เน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยสอนแบบ Active Learning ทำให้นักเรียนสนุกและมีความสุขกับการเรียน ซึ่งจะส่งผลทำให้มีโอกาสเกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาต่างๆ ด้วย สอดคล้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ของเล่นพื้นบ้านของสาธิตา สำภาทอง และ มาเรียม นิลพันธุ์ (2554) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนต่อไป

ประเด็นที่สอง การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน

ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคุณลักษณะตามต้องการ ทำให้คุณภาพทางการศึกษาดีขึ้น ซึ่งจากการวิจัยที่พบว่านักเรียนเห็นว่าการจัดกิจกรรมของครูน่าเบื่อ ไม่มีความหลากหลายนั้น เมื่อครูได้รับอบรมและพัฒนาตนเองตามโครงการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การวางแผน การออกแบบ การเขียนแผนกิจกรรม การนำเอาเทคนิคการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์มาใช้ การสอนแบบลงมือทำ และการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการสอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากรู้ อยากเรียน ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพิ่มขึ้น (ร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 18.75) ครูประเมินตนเองว่าสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น กิจกรรมมีความหลากหลาย สามารถจัดทำแผนการจัดกิจกรรมทำให้สะดวกต่อการนำไปใช้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$) แสดงให้เห็นว่าการที่ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน ย่อมส่งผลให้เกิดคุณภาพในการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน ทำให้เกิดความพึงพอใจและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น หากครูประเมินความสามารถของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม ตระหนักในความสำคัญและจำเป็นของการพัฒนาตนเอง เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในทุกด้านเพิ่มมากขึ้นย่อมเกิดผลดีต่อตัวครู นักเรียน และคุณภาพการศึกษา ซึ่งสัมพันธ์กับงานวิจัยของสุกัญญา วีระจันทร์ และคณะ (2558) ที่พบว่าครูที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการทำวิจัยชั้นเรียนสูงขึ้น และพบว่าครูมีความตระหนักความสนใจ มุ่งพัฒนาตนเองเป็นอย่างดี และมีความพึงพอใจมากถึงมากที่สุด ดังนั้นในการพัฒนาตนเองของครู ครูจะต้องประเมินตนเองตรงตามความเป็นจริง หากครูประเมินตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว และไม่ยอมรับฟังหรือเปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ย่อมทำให้โอกาสในการพัฒนาตนเองของครูลดลง เพราะการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังเช่น นวพร ชลารักษ์ (2558) กล่าวว่า “ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็นผู้รู้ แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อมๆ กับผู้เรียน โดยครูทำหน้าที่เป็นโค้ช ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลได้” ดังนั้นครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ต้องไม่คิดว่าตนเองรู้แล้ว หรือประเมินตนเองสูงกว่าความเป็นจริง ดังจากการวิจัยครั้งนี้ ก่อนที่ครูจะเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาตนเองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูประเมินตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างดี สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย แต่ไม่แน่ใจในความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเอง ทำให้ครูมีความสนใจในการพัฒนาตนเอง เมื่อผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองตามโครงการวิจัยทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเองเพิ่มขึ้น สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย และมีความสามารถในการจัดทำแผนและกำหนดแผนการจัดกิจกรรมให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งผลนอกจากครูจะได้รับการพัฒนาตนเองแล้ว นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่เหมาะสมยิ่งขึ้น หากครูไม่พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจใน

การจัดกิจกรรม หรือไม่พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นในทุกๆด้านที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง คงจะไม่ช่วยให้นักเรียนมีทักษะและความสามารถเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ในการพัฒนาครูจำเป็นต้องมี กระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาครูที่สอดคล้องตามความต้องการพัฒนาที่แท้จริงของครู เพื่อให้ ครูได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนเองต้องการมากที่สุด จากการศึกษาครั้งนี้จะพบว่ากระบวนการในการพัฒนาครูที่สำคัญอันดับแรกคือการวางแผนและเตรียมการเพื่อพัฒนาครูซึ่งการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้สอดคล้องกับกลยุทธ์ในการพัฒนาครู ที่นันทวัฒน์ ตรีนนทวัน และ ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2559) ที่ได้ศึกษาพบว่าที่ผลการใช้กลยุทธ์ซึ่งมี 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การวางแผน กลยุทธ์การปฏิบัติการ กลยุทธ์การสังเกต กลยุทธ์การสะท้อนผล ทำให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ในการพัฒนาครู ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้ที่จะได้รับการพัฒนาเห็นว่าเขา ต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องใด แล้วดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องตามความต้องการ เมื่อบุคคลได้รับ ในสิ่งที่ตนเองต้องการ เขาย่อมเกิดความพึงพอใจและนำสิ่งที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังเช่น การวิจัยครั้งนี้ก่อนที่จะดำเนินการพัฒนาครู ได้สำรวจว่าครูมีความต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาตนเองในเรื่องใดบ้าง โดยจากการวิจัยที่พบว่าครูมีความต้องการพัฒนาตนเกี่ยวกับการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด รองลงมาคือการออกแบบการจัด กิจกรรม เทคนิคการจัดกิจกรรมและการเขียนแผนการจัดการจัดกิจกรรม ทำให้นักวิจัยดำเนินการพัฒนาครู ตามความต้องการและสุดท้ายก็เกิดผลตามที่ครูต้องการ

จากความต้องการพัฒนาตนของครูดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในยุคของการศึกษาที่เปลี่ยนไป ทำให้ครูต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องของเทคนิควิธีการในการกระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนสนใจ หากครูยังคง ใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ผู้เรียนก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นครูควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 นั้นผู้เรียนจะมีความสนใจจดจ่อต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่น้อยลง ห้องเรียนของผู้เรียนคือโลกกว้าง สามารถสืบค้นและเรียนรู้ได้ไม่จำกัด การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความ สนใจในการเรียนมากขึ้นครูต้องสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยครูใน ศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสนใจเสาะแสวงหาความรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรอบรู้ในทุกด้านทั้งทางวิชาการ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ทักษะวิชาชีพที่สอนอย่างลุ่มลึก ชัดเจน มีความสามารถในการออกแบบ วางแผนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิจัยและการพัฒนาการสอน สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และต้องมีลักษณะ E-Teacher คือ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสาร เทคโนโลยีต่างๆ การเสาะแสวงหาข้อมูล ถ่ายทอดความรู้ ประเมินผล สร้างบทเรียน เนื้อหาและสื่อ การเรียนรู้ รวมทั้งสร้างเครือข่ายวิชาชีพ เป็นต้น การพัฒนาเฉพาะเทคนิควิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียน สนใจเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ ครูต้องพัฒนาความสามารถของตนเองในลักษณะอื่นๆ ควบคู่กัน ไปด้วย เช่น ความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อก้าวทันต่อการ เปลี่ยนแปลงความต้องการพัฒนาตนเองของครูจึงมีเพิ่มมากขึ้น ดังเช่น กาญจน์วิริษฐา ชูกำลัง และ สาร ทรัพย์รวงทอง (2558) ทำการศึกษาพบว่าในการพัฒนาครูด้านวิชาการในโรงเรียน ครูมีความ ต้องการพัฒนาตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการพัฒนาสูงสุดในด้านสื่อนวัตกรรม

และเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ดังนั้นการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงควรพัฒนาครูให้มีความสามารถและศักยภาพรอบด้าน หากแต่กระบวนการพัฒนาครูที่พบปัจจุบันยังไม่เกิดผลอย่างแท้จริง เนื่องจากครูมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงทำให้มีเวลาในการพัฒนาตนเอง และพักผ่อนน้อยลง ครูหลายกลุ่มจึงเบี่ยงเบนไปเพื่อเติมเต็มทักษะทางวิชาการและการจัดการเรียนรู้ของตน เมื่อได้รับการพัฒนาจึงไม่ได้นำสิ่งที่ได้ไปต่อยอดใช้ให้เกิดผลเท่าที่ควร ดังผลจากการพัฒนาครูที่มีครูแสดงความคิดเห็นหลังจากเข้าร่วมการพัฒนาว่า “ขอพักบ้าง” สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ครูต้องรับผิดชอบมีมากจนทำให้ครูอยากพัก ดังนั้นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนจึงควรมีการทบทวนและจัดสรรกิจกรรมต่างๆ ของครูไม่ให้มีมากเกินไป มิเช่นนั้นอาจเกิดผลกระทบทั้งตัวครูและนักเรียนได้

ประเด็นที่สาม ทักษะการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมของนักเรียน

1. จากการวิจัยที่พบว่าครูมีความเห็นว่าทักษะการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญและจำเป็น โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นอีกทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งทักษะการคิดและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความจำเป็นส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ($\mu=4.16$) แสดงให้เห็นว่าทักษะสำคัญในปัจจุบัน และคุณลักษณะที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการศึกษาคือ ทักษะการคิด ผู้เรียนที่มีความสามารถในการคิด มีทักษะการคิดที่ดีจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ แก้ปัญหา พัฒนาตนเอง และใช้ชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะการคิดในแต่ละด้านสำหรับทักษะการคิดวิเคราะห์ ถือเป็นทักษะพื้นฐานของการคิด ที่จะช่วยให้บุคคลสามารถจำแนกแยกแยะ สิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล อีกทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ยังเป็นทักษะการคิดพื้นฐานที่จำเป็นในการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

2. การวิจัยที่พบว่านักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าเมื่อครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้สามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ตามต้องการได้ไม่ยาก ซึ่งในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้มุ่งส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่นักเรียน นอกจากจะทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นแล้วยังทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำของครู/ผู้ใหญ่ และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ($\mu=4.17$) แสดงให้เห็นว่าทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานสำคัญในการก่อให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ตามที่ครูต้องการและสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

ประเด็นที่สี่ การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ด้านศิลปกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านงานฝีมือ และด้านวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเลือกนำเอาภูมิปัญญาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้จากการลงมือปฏิบัติจึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบและสนุกกับการทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่าในการจัดการเรียนรู้ครูควรเริ่มเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ สนุกกับการเรียน และเกิดการซึมซับและเห็นคุณค่าสิ่งเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว ซึ่งในปัจจุบันนี้ครูหลายโรงเรียนมีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ มากขึ้น ดังเช่นภัทรพล ดีดิน (2554) ได้ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่าครูมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้ในด้านการกำหนดนโยบายมากที่สุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรม และด้านการนำมาใช้เป็นสื่อเพื่อการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันมีคนสนใจนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้ภูมิปัญญาเหล่านั้นคงอยู่ชั่วลูกชั่วหลานสืบไป อีกทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้นๆ เพียงแต่ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ครูจำเป็นต้องพิจารณาเลือกใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายแตกต่างกันไป ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นชนิดเดียวกันมาให้นักเรียนได้เรียนในระดับชั้นเดียวกัน มิเช่นนั้นจะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และไม่สนใจในการเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเลือกใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย และครูควรหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แปลกใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและสนใจในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ครูควรนำความรู้ความเข้าใจและทักษะต่างๆ ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูไปปรับใช้และต่อยอดในการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเองในภาคการศึกษาต่อไป
2. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน
3. ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรสอดแทรกและมุ่งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการคิดอื่นๆ ที่จำเป็นต่อผู้เรียนมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ผู้เรียนมีระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เพิ่มขึ้น และสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ จากการเรียนและการทำกิจกรรม เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปเผยแพร่ ประกวด แข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนต่อไป
4. สถานศึกษาต่างๆ ควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครูได้นำองค์ความรู้จากการได้รับการอบรม หรือพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เต็มที่และเผยแพร่ให้กับเพื่อนครูด้วยกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ชุมชนวิชาชีพ
5. ควรมีการกำหนดงาน และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้กระจายทั้งปีการศึกษาอย่างเหมาะสม ไม่มากจนเกินไป เนื่องจากอาจส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการพัฒนาตนเองหรือทำงานเกี่ยวกับ

การพัฒนาการจัดกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเต็มที่ เพราะการที่ครูอยากพักบ้างทำ
อาจให้ประสิทธิภาพในการทำงานของครูลดลง

6. ควรนำเอาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการต่อไป โดย
อาจจะปรับประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ตามความเหมาะสมของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือ
กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระหว่างระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหรือระหว่างโรงเรียน
3. ควรทำการวิจัยเพื่อขยายผลการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริม
ทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น